

Bardzo Młoda Kultura 2024 Ewaluacja lokalna — województwo podkarpackie

Operator wojewódzki
Centrum Kulturalne w Przemyślu

Opracowanie:
dr Wojciech Broszkiewicz

— Przemyśl, 2024 —

Spis zawartości

Wprowadzenie.....	3
1. Inicjatywy lokalne z perspektywy badanej młodzieży.....	4
2. Najbardziej wartościowe efekty inicjatyw lokalnych w opinii badanej młodzieży.....	6
3. Przewidywane efekty o charakterze długotrwałym według badanej młodzieży.....	9
Podsumowanie.....	12
Notka metodologiczna.....	13
Aneks.....	14

Wprowadzenie

Zgodnie z wytycznymi Narodowego Centrum Kultury dotyczącymi realizacji badań ewaluacyjnych w wymiarze lokalnym – przeprowadzonych w województwie podkarpackim w ramach Programu Bardzo Młoda Kultura w 2024 r. – w niniejszym opracowaniu zostały uwzględnione dwie inicjatywy, przy czym do analizy wybrano takie jak:

– *Z historią w tle...*, która została zrealizowana w okresie od 1.08. do 15.10.2024 r. przez partnerstwo o tej samej nazwie, liderem przedsięwzięcia był Jarosławski Ośrodek Kultury i Sztuki, Dom Kultury (JOKiS); partnerami były tu takie podmioty jak: Stowarzyszenie Historyczno-Rekonstrukcyjne Pąsowa Róża; Młodzieżowa grupa nieformalna w Jarosławiu; inicjatywa uwzględniała m.in. warsztaty fotograficzne, ceramiczne i teatralne, tworzenia „typotoreb” oraz pracy z wykrywaczami metali, a także wycieczki do Lublina, do Muzeum w Majdanku, jak również do Radawy;

– *Kultura nie gryzie*, która została przeprowadzona w okresie od 2.09. do 20.10.2024 przez partnerstwo o nazwie BądźMY razem w kulturze; liderem projektu był Gminny Ośrodek Kultury w Żmigrodzie; partnerami były tu takie podmioty jak: firma "Z Barwinkiem" M. Kuś z Jasła; Stowarzyszenie Kopernik z Nowego Żmigrodu; Nieformalna Grupa Młodzieży w Nowym Żmigrodzie; Gminna Biblioteka Publiczna w Nowym Żmigrodzie oraz Koło Gospodyń Wiejskich w Tokach; w ramach inicjatywy miały miejsce się takie działania jak: warsztaty aktorskie, ruchowe, taneczne i manualne, a w tym: grafika warsztatowa (linoryt i sitodruk), jak również słomkarstwo; ponadto spotkania były to panelowe z psychologiem i profesjonalną aktorką; a także wycieczka do Filharmonii Rzeszowskiej.

Kryteria doboru powyższych inicjatyw omówiono w Notce metodologicznej. Natomiast dokumentację fotograficzną warsztatów / zogniskowanych wywiadów grupowych zamieszczono w Aneksie.

Badania ewaluacyjne, o których tu mowa miały przynieść odpowiedzi na takie pytania jak:

- *Co się wydarzyło?*
- *Co było cenne w projektach, a co wymaga zmiany?*
- *Co zostanie z tego działania, co przetrwa?*
- *Co dalej?*

Należy ponadto podkreślić, iż oba wymienione tu projekty zostały przeprowadzone zgodnie z założeniami zawartymi we wnioskach konkursowych skierowanych do Operatora regionalnego, tj. Centrum Kulturalnego w Przemyślu.*

* Por. W. Broszkiewicz, *Bardzo Młoda Kultura 2024. Ewaluacja regionalna – województwo podkarpackie, Przemyśl 2024.*

1. Inicjatywy lokalne z perspektywy badanej młodzieży

Co się wydarzyło?

Młodzi uczestnicy badań opisując inicjatywy, w których uczestniczyli przede wszystkim podkreślali swój wpływ na ich kształt i przebieg. Docenione zostało to, że mogli oni proponować różnorodne działania, a także współdecydować o ich realizacji. Warto też podkreślić, iż badana młodzież potraktowała badania diagnostyczne, jako integralną część realizowanej inicjatywy. Tym samym można stwierdzić, że zostały osiągnięte kluczowe cele Programu, tj. zapewnienie młodym ludziom poczucia podmiotowości i sprawstwa w odniesieniu do projektów z zakresu edukacji i animacji kulturowej.

R: *...mieliśmy spotkanie, takie organizacyjne, na którym dawaliśmy swoje propozycje i z tego stworzyliśmy w sumie plan działania tego projektu... tak naprawdę cała inicjatywa szła od nas od całej młodzieży...*

R: *...niestety nie mam tak wszędzie... np. w szkole. Wiadomo jak jest w szkole. Są narzucone zasady, reguły. (...) Tutaj było to po prostu wyjątkowe. Było własne zdanie, było tak, że jedni lubią to, inni nie lubią tego, i na tej podstawie została stworzona lista z tym, co będzie zrobione...*

R: *...To wyglądało na początku tak, że w czerwcu, pod koniec poprzedniego roku szkolnego, przysłała do nas pani Dominika, do wszystkich klas i poprosiła, żebyśmy na karteczkach napisali co chcielibyśmy robić [w ramach zajęć w GOK]... I później w kilkanaście osób... tu myśmy nawet siedzieli przy tym stole [w sali w GOK], rozłożyliśmy te kartki i segregowaliśmy. Wyszło tak: aktorstwo, Filharmonia, i jakieś projekty... I z tych [proponycji], na które było najwięcej głosów, to potem robiliśmy... Każdy wyrażał swoje zdanie, i mógł zgłosić pomysł jak można byłoby to bardziej (...) „rozkręcić”... I mieliśmy dwa razy spacer, i podczas tych spacerów rozmawialiśmy właśnie o tych tematach. Mówiliśmy co można zrobić, i co można zmienić w tym kierunku...*

R: *...Jestem prawie pewna, że każda osoba miała zajęcia, które były dla niej... I później to nie było [realizowane] definitywnie tak jak w szkole, i to był największy plus tego [projektu].*

Uczestnictwo w inicjatywach zrealizowanych w ramach BMK było ponadto postrzegane w kategoriach dobrej zabawy, co m.in. sprawiło, że z punktu widzenia badanych młodych osób podjęte działania z zakresu edukacji i animacji kulturowej miały bardzo atrakcyjną formę.

R: *...Jeśli chodzi o projekt Młodej Kultury to można powiedzieć, że to głównie były spotkania, które miały na celu zapoznanie młodzieży z nowymi aspektami... chodziło to o sztukę, komunikację i w sumie dobrą zabawę, rekreację dla tych młodych ludzi...*

Wypowiedzi młodych respondentów wskazywały również na to, że udział w „beemkowych” inicjatywach przyczynił się do większej otwartości na nowe doświadczenia, rozbudził w nich ciekawość i wzmocnił śmiałość pozwalającą pokonywać istniejące dotychczas bariery, np. w odniesieniu do wystąpień publicznych oraz ogólnie autoekspresji.

R: *...Myślę, że też zebraliśmy jakieś takie nowe doświadczenia, z tym, że mieliśmy na przykład też te lekcje takie aktorskie, w których też mogliśmy wyjść na scenę i zobaczyć jak to wygląda z drugiej strony...*

Młodzi rozmówcy akcentowali także, iż uczestnictwo w omawianej inicjatywie wiązało się nie tylko z nabyciem nowych, ciekawych i konkretnych umiejętności twórczych, ale także – co było dla nich szczególnie wartościowym aspektem projektu – umożliwiło ono budowanie międzyludzkich relacji.

R: W ramach projektu "Z historią w tle" brałem udział w różnych warsztatach, takich jak teatralne, fotograficzne i ceramiczne, które dały mi szansę na rozwijanie nowych umiejętności i poznanie ciekawych ludzi. Dzięki tym zajęciom mogłem spróbować swoich sił w sztuce i nawiązać kontakty z innymi uczestnikami. Projekt pozwolił mi nie tylko na twórczą pracę, ale też na integrację z grupą i odkrywanie nowych zainteresowań. Całe doświadczenie wzbogaciło mnie o nowe umiejętności.

Udział w projektach zrealizowanych w ramach BMK – jak pokazują wyniki badań – daje wielowymiarowe efekty, tj. nowe umiejętności i kompetencje w odniesieniu do różnorodnych dziedzin sztuki, pobudzenie kreatywności, dostarczenie inspiracji, pogłębienie relacji interpersonalnych, ale również rozbudzenie większej wrażliwości na ludzkie problemy (albo wręcz dramaty – jak w przypadku wizyty w niemieckim obozie koncentracyjnym w Majdanku – przy jednoczesnym ukazaniu niezłomności ludzkiego ducha). Takie doświadczenia dają młodym osobom możliwość spojrzenia na otoczenie z innej niż dotychczas perspektywy, stają się przyczynkiem do przemyśleń i konkluzji dotyczących sfery wartości, a w tym ich hierarchii.

R: ...zwiedzając [Muzeum w Majdanku] braliśmy też udział w warsztatach prowadzonych przez pracowników tego muzeum... tematem były właśnie marzenia więźniów... O czym oni marzyli będą w tym obozie... Więc to była (...) inna perspektywa niż codziennego życia... Niektórzy myśleli o kromce chleba, a nie tak jak teraz o nowym telefonie...

2. Najbardziej wartościowe efekty inicjatyw lokalnych w opinii badanej młodzieży

Co było cenne w projektach?

W kontekście najcenniejszych doświadczeń związanych z udziałem w inicjatywach zrealizowanych w ramach BMK badana młodzież podkreślała kwestię możliwości wyrażenia siebie w aktywny i nowy sposób. Szansę na taką ekspresję miała ona szczególnie w przypadku zajęć aktorskich, scenicznych i teatralnych. Tego typu zajęcia – jak wspomniano w rozmowie – nie tylko zapoznały młode osoby z technikami związanymi z warsztatem aktorskim i reżyserskim, ale – co być może ważniejsze – znacząco przyczyniły się one do rozwoju tzw. kompetencji miękkich, jak np. otwartość na nowe doświadczenia, umiejętność pracy w grupie i gotowość do wystąpień publicznych, a także do wzrostu poczucia pewności siebie, a nawet do podniesienia poziomu samooceny.

R: Najbardziej podobały mi się zajęcia teatralne, bo dały mi sporo pewności siebie i pozwoliły poczuć się znowu dzieckiem. Ważny był też aspekt kontaktu z ludźmi, super było poznać nowe osoby i działać razem. Z kolei zajęcia fotograficzne to nie moja bajka, jakoś mnie nie wciągnęły. Myślę, że mogłoby być więcej takich warsztatów jak teatralne, gdzie można się otworzyć i wyrwać się na chwilę z rutyny.

R: Chyba najbardziej to co mnie uderzyło to, w co na początku wątpiłam, bo byłam taka lekko sceptyczna [w odniesieniu] do zajęć teatralnych. Ale jednak jak na nie poszłam, to stwierdziłam, że jednak pójdę na wszystkie te spotkania. I tak było. Jak poszłam na te zajęcia teatralne, to tak spodobały mi się ... jakoś ta część do mnie przemówiła...

R: Teatr jest bardzo interesującym – tak jak to nazwę – przedsięwzięciem. Tak jak tutaj kolega się wypowiedział, też sama chciałam występować kiedyś w teatrze, ale później stwierdziłam, że nie mam na tyle talentów w sobie. A teraz po zajęciach tak myślę, że może bym mniej więcej mogła? Ale nie chciałabym z tym wiązać z tak dużej przyszłości.

R: Filharmonia to też było dla nas interesujące doświadczenie, bo to jest tak: A kto to chodzi do Filharmonii? A później sami żeśmy poszli i to nawet ciekawe było [doświadczenie]...

Szczególnie wartościowym efektem uczestnictwa w omawianych inicjatywach w opinii młodych uczestników badań było także nawiązywanie relacji interpersonalnych. Jak bowiem wynika z wypowiedzi respondentów, współcześnie przebywanie w bliskim otoczeniu (tzw. styczność przestrzenna) nawet w małych miejscowościach, także w obrębie tzw. skoszarowanych instytucji jakimi są szkoły, nie wystarczy do zawiązywania znajomości. W jakiejś mierze – zdaniem badanych – jest to efekt „zanurzenia” w internetowym bezkresie, które jest możliwe dzięki wszechobecnemu dostępowi do Internetu zapewnianemu przez telefony komórkowe.

R: ...Wydaje mi się, że chwile spędzone tutaj z tymi ludźmi poznanymi, bo serio wszyscy są bardzo fajni, bardzo pozytywni i te osoby, które prowadziły... Ja z tej grupy znałam tak naprawdę tylko jedną osobą, a później jak był moment, gdzie się zaczęliśmy poznawać, to strasznie szybko... wszyscy nawiązaliśmy te więzi...

R: ...Mogliśmy się naprawdę poznać. To, że znasz kogoś z widzenia, to jeszcze nie znaczy, że go znasz... Na przykład, ktoś kto się wydawał ponury... R:...a tu nagle „śmieszek”... R: Albo ktoś, kto się wydawał taki swobodny, okazuje się, że miał jakieś opory...

Młodzi ludzie bardzo docenili również to, że kontakt z kulturą to szansa na odstresowanie się. W trakcie rozmowy podkreślili oni, że współcześnie młodość wiąże się z dużym obciążeniem różnego typu obowiązkami, a przy tym – co jest szczególnie irytujące z ich punktu widzenia – bez świadomości wśród dorosłych, że takowe zjawisko w ogóle ma miejsce. Według młodych respondentów ich obecny etap życia nie ma nic wspólnego z beztroską. Wręcz przeciwnie, to czas doświadczania stresu, obaw przed codziennymi problemami, a także bliższymi i dalszymi wydarzeniami. To świadomość wagi podejmowanych decyzji, które mogą mieć mniej lub bardziej oczekiwane konsekwencje w przyszłości. Na tym tle udział w inicjatywach takich jak te w ramach BMK jawi się jako okazja do „złapania oddechu”, realizacji pasji albo po prostu przyjemnego spędzenia czasu w bezpiecznym i przyjaznym otoczeniu rówieśników oraz animatorów i edukatorów kulturowych.

R: *...Nie tylko młodzi ludzie, ale wszyscy mamy jakieś problemy, jakieś stresy, jakieś przemyślenia... choć myślę, że jako młodzież możemy też mieć więcej tych stresów, bo jesteśmy jakoś tak na środku [pomiędzy dzieciństwem a dorosłością]... R: ...mamy dom, mamy szkołę, mamy znajomych... zadania domowe, cały tydzień sprawdziany... stresujemy się tym... Jedni traktują cię jako dorosłego, inni jako dziecko – szczególnie rodzice... R: I to może powodować nie tylko stres, ale taki mętlik w głowie... R: Niektórzy dorośli myślą, że my mamy tylko szkołę, i że mamy się tylko na tym skupiać... a my mamy też różne inne problemy... R: ...my niby nie mamy pracy, ale jednak ta szkoła też jest dla nas taką pracą... R: i [w tym kontekście, w projekcie] miło spędziliśmy czas [choć też] musieliśmy dopasować [tę aktywność] do naszych obowiązków...R: ...uważam, że taka jedna lekcja [w rozumieniu warsztat] spędzona w GOK-u, była lepsza niż taka w szkole, bo w szkole jest sztywny plan lekcji, a tu w GOK-u co chwilę robię coś innego... R: To jest takie aktywne... R: Tak, i nie robisz ciągle tego samego... R: Uwalniamy się od monotonii... R: Bo w szkole, to jest dzwonek, przychodzisz (...) siedzisz, i nic się nie robi tylko słucha nauczyciela, od czasu do czasu coś się odpowie, i tyle... Nie ma takiej atrakcji...*

Wartością samą w sobie zrealizowanych inicjatyw – w opinii młodych uczestników badań – była ich atrakcyjna forma, której zaletą była m.in. możliwość wykazania się aktywnością i zaangażowaniem w podejmowane działania. Zwrócili oni też uwagę na zapewnione im poczucie swobody w wyrażaniu swoich oczekiwań i opinii, zrozumienie potrzeb, przyjazne otoczenie, emocjonalny spokój, przy jednoczesnym braku rutyny oraz nadmiernej dyscypliny. Na tym tle szkoła – według młodych respondentów – dostarcza im na co dzień skrajnie przeciwnych doświadczeń.

R: *...w szkole... uważam, że to jest największy problem według mnie, bo my nawet nie traktujemy tego na serio, dopóki nie ma sprawdzianów... Idziemy, robimy co do nas należy, i zapominamy o tym, bo nam to nie zaprzęta głowy... R: A na przykład te spotkania w GOK-u... przychodzimy tu, coś robimy, i później to nam zostaje w głowach... Później możemy to wykorzystać... R: To jest jakieś nowe doświadczenie... R: A w szkole, to praktycznie w kółko jedno i to samo się „kuje”... R: Ciągłe się powtarzają te treści... R: Moja klasa ma rozszerzoną historię, i w kółko wałkujemy to co w podstawówce, tylko trochę bardziej rozszerzone, a to i tak jest jedno i to samo... Nawet jak się Mity miało w podstawówce w 6-stej klasie, to teraz [znowu] ma się w 1-wszej...*

Co wymaga zmiany?

W odniesieniu do zmian, jakie miałyby uwzględniać kolejne projekty z zakresu edukacji i animacji kulturowej młodzi uczestnicy badań dobitnie podkreślili, że ewentualne różnice mogłyby polegać jedynie na podejmowaniu nowych tematów. Inicjatywy, w których wzięli oni udział zostały ocenione przez nich bardzo dobrze we wszystkich aspektach, od organizacyjnych (np. brak kolizji z zajęciami szkolnymi), po merytoryczne (np. różnorodne i interesujące warsztaty, inspirujące wycieczki, ciekawi i profesjonalni edukatorzy i animatorzy kulturowi). W związku z tym zasadniczym postulatem młodych osób było kontynuowanie tego typu działań, zwiększenie ich wymiaru (liczby i czasu trwania) oraz zadbanie o ich różnorodność. Należy tu podkreślić, iż takie oceny i oczekiwania są efektem uczestnictwa w bardzo dobrze przygotowanych i przeprowadzonych inicjatywach. Świadczą one też o rzeczywistych potrzebach młodzieży związanych z uczestnictwem w kulturze.

R: ...godzinę zajęć i dni wyjazdów były dostosowane do naszych zajęć, naszego planu codziennego dnia...

R: ...wszystko przebiegało jak najlepiej...

R: ...wszystko mi się podobało, i cieszę się po prostu, że tego spróbowałam...

R: ...wszystko podobało tutaj, i nie mam nic do zarzucenia temu projektowi...

R: ...jedynie co trzeba zmienić, to trzeba tego więcej, dużo więcej...

3. Przewidywane efekty o charakterze długotrwałym według badanej młodzieży

Co zostanie z tego działania, co przetrwa?

Trwałymi efektami zrealizowanych inicjatyw – zdaniem uczestników badań – będą konkretne umiejętności dotyczące różnorodnych form artystycznego wyrazu. W tym kontekście pojawiły się także wypowiedzi wskazujące na podjęcie mniej lub bardziej sformalizowanej współpracy z animatorami i edukatorami kulturowymi, przedstawicielami środowisk twórczych, pasjonatami działającymi w sferze szeroko pojętej kultury. Co więcej, w niektórych przypadkach była mowa o planach edukacyjnych i zawodowych, których podłożem jest nawiązanie wspomnianych relacji. To także kontynuacja aktywności w sferze kultury w ramach zinstytucjonalizowanej oferty. Wspominano tu o dalszym, systematycznym działaniu w przedsięwzięciach lokalnych instytucji kultury, ale także o podjęciu takiej formy uczestnictwa w kulturze w skutek udziału w zakończonej inicjatywie, która w przypadku niektórych badanych młodych osób była pierwszym tego typu doświadczeniem. Ponadto wskazywano tu na nawiązanie nowych relacji z rówieśnikami, które mają dużą szansę trwać jeszcze długo po zakończeniu projektu, aczkolwiek młodzi ludzie mają świadomość tego, że w przyszłości ich drogi mogą się rozejść (przede wszystkim z powodu wyboru różnych ścieżek edukacyjnych).

Nawiązując do trwałych efektów poszczególnych inicjatyw badana młodzież mocno podkreślała również, że rozbudziły one w niej ciekawość, otwartość na nowe formy przekazu kulturowego, pobudziły kreatywność, zwiększyły pewność siebie, a także wzmocniły samoocenę. Natomiast – wydaje się – najmniej materialnym rezultatem omawianych tu działań w sferze animacji i edukacji kulturowej, na które zwrócili uwagę młodzi respondenci, są miłe wspomnienia. Warto tu jednakże zaznaczyć, że także tego typu wrażenia, impresje i reminiscencje mogą na trwale wpisać się w pamięć uczestników inicjatyw zrealizowanych w ramach BMK.

R: We mnie na pewno zostaną zajęcia ceramiczne, i pewnie jak tylko skończę drugą zmianę, to do nich powrócę, ponieważ bardzo mnie... tak, jakby zainspirowały...

R: U mnie jeszcze co może zostać, to to, że po zajęciach z wykrywaczami metalu dostałam ofertę o dołączenie do stowarzyszenia „Zasanie”, które nam prowadziło te zajęcia i mam już w domu wypełniony formularz członkowski. Teraz tylko czekam, żeby go przesłać.

R: Dzięki temu projektowi na pewno zastanowię się, zastanawia się nad (...) ofertą JOKiS-u. Może wybiorę sobie jakieś zajęcia, bo na pewno zachęciło to do rozwijania swoich artystycznych zdolności.

R: Z tego projektu na pewno zostaną mi znajomości i fajne wspomnienia. Poznałem super ludzi, z którymi dobrze się dogadywałem, i na pewno zapamiętam warsztaty teatralne mimo że byłem tylko na jednych zajęciach. To właśnie te relacje, które pogłębiły się poprzez spędzony czas zapadną mi w pamięci.

Co dalej?

Wypowiedzi przedstawicieli młodzieży, która wzięła udział w badaniach wyraźnie wskazują, że istnieje silne oczekiwanie, aby inicjatyw takie jak te realizowane w ramach BMK wpisały się na stałe w ofertę lokalnych instytucji kultury. Co więcej, warto zadbać, aby propozycje takie były skierowane również do tzw. starszej młodzieży.

R: ...*Trudno powiedzieć tak szczegółowo, ale myślę że po prostu chciałoby się to tak kontynuować.... Tak spontanicznie. Zobaczmy co będzie dalej [i] wtedy zdecydujemy...*

R: *Chodzi o to, że to nie muszą być takie same projekty, ale też coś nowego...*

R: *Niestety, za rok będę już za stary na takie projekty, więc trochę lipa. Poza tym nie wiem, czy w ogóle znajdę czas na takie akcje, bo życie zaczyna się robić coraz bardziej zabiegane. Szkoda, bo fajnie byłoby wziąć udział jeszcze raz (w szczególności w zajęciach teatralnych)* R: *Niestety, za rok będę już za stary na takie projekty, więc trochę lipa. Poza tym nie wiem, czy w ogóle znajdę czas na takie akcje, bo życie zaczyna się robić coraz bardziej zabiegane. Szkoda, bo fajnie byłoby wziąć udział jeszcze raz (w szczególności w zajęciach teatralnych)...*

Udział w poszczególnych inicjatywach zachęcił młodzież do kontynuowania przygody z różnego typu formami wyrazu artystycznego, a co więcej deklaracje niektórych z młodych osób wskazują na swoistą determinację w tym względzie.

R: ...*[jeśli chodzi o] warsztaty, które były tutaj realizowane. (...) warsztaty teatralne (...) to ja się zastanawiałam kilka lat wcześniej, czy czasem nie dołączyć do teatru. Ale jakoś tak po prostu ułożyło się w życiu, że nie miałam okazji spróbować tego, i warsztaty w sumie zainspirowały mnie do tego, żeby spróbować tego teatru. Tak pójść w tym kierunku. [Jednak] aktualnie w szkole mam drugą zmianę i niestety nie mogę się zapisać, ale... w następnym roku, jak będę miała pierwszą zmianę w szkole, to na pewno się zapiszę, bo bardzo mi się to podobało. A jeżeli chodzi to czy w przyszłości (...) związę się z tym? Ja po prostu chciałabym się raczej pobawić jakoś teatrem i występować na scenie...*

Młodzi ludzie potrafią również formułować konkretne oczekiwania dotyczące wsparcia swojej aktywności w zakresie uczestniczenia w kulturze. Mowa tu była m.in. o konieczności zorganizowania miejsca umożliwiającego realizację różnorodnych pasji. Takie studio, atelier, pracownia miałyby na celu zapewnić młodym ludziom inspirację, umożliwić im skupienie się oraz dać poczucie intymności w trakcie procesu twórczego. Jednocześnie miejsce to powinno być dostępne dla młodych osób także od strony finansowej.

R: *Bardzo bym chciała móc korzystać z jakichś, żeby tak nazwać studia. Takie pomieszczenia, gdzie można po prostu wejść, narysować. Też przynieść własne rzeczy albo wypożyczyć na przykład właśnie w Domu Kultury. Wejść, namalować coś, skorzystać z takiego studia, mieć po prostu takie miejsce... To mógłby być pokój, w którym po prostu mogłoby się znajdować takie inspiracje, różne (...) na przykład zajęcia fotograficzne (...) różne rysunki innych [młodych] uczestników...*

Ważnym aspektem, na jaki zwrócono w omawianym kontekście była również konieczność ustawicznego podejmowania wysiłku mającego na celu promocję aktywnego uczestnictwa w kulturze. Z jednej strony – zdaniem młodych respondentów – przyczyną braku zainteresowania tego typu udziałem w kulturze są przemiany technologiczne, a w tym szczególnie rozwój funkcji i możliwości oferowanych przez telefony komórkowe. Z drugiej strony wspomniano o negatywnych stereotypach występujących w otoczeniu młodych ludzi, które skutecznie zniechęcają ich do korzystania z dóbr kultury, a przede wszystkim tej tzw. wyższej.

R: [Trzeba dążyć do tego]...*żeby ludzie po prostu się tym zainteresowali [kulturą], bo według mnie ludzie teraz podążają tylko za telefonem, i no, nie szukają w sobie tej pasji (...) którą mogliby rozwijać, no bo [poświęcają] cały czas na patrzenie w telefon...*

R: ...niestety żyjemy w społeczeństwie, które często mówi, że teatru jest nudne, że coś takiego jest nudne, że to strata czasu i to wywiera presję na młodych ludziach. społeczeństwo wmawia nam różne rzeczy i przez to odpycha (...) od tego całego arcyzmu, wielkiego światy artystycznego.

Podsumowanie

Podstawowym celem warsztatów / wywiadów grupowych było określenie stopnia dopasowania inicjatyw do potrzeb młodzieży w kontekście jej podmiotowego i sprawczego uczestnictwa w kulturze.

Wyniki spotkań z młodzieżą z obu projektów uwzględnionych w badaniach ewaluacyjnych w ich aspekcie lokalnym dają podstawę do stwierdzenia, że pod względem tematyki oraz ich formy organizacji i realizacji całkowicie odpowiadały zapotrzebowaniu młodych osób na podmiotowe i sprawcze uczestnictwo w kulturze. Rezultat taki został osiągnięty m.in. dzięki podjęciu przez animatorów i edukatorów kulturowych wysiłku zdiagnozowania potrzeb młodzieży w omawianym względzie. Młodzi respondenci podkreślali, że mieli możliwość kształtowania inicjatyw pod względem merytorycznym oraz organizacyjnym. W związku z tym można stwierdzić, że możliwość znaczącego, a wręcz decydującego wpływu młodych ludzi na podejmowane przedsięwzięcia w ramach poszczególnych inicjatyw dawało jej poczucie sprawstwa i podmiotowego udziału we wspomnianych projektach. Tym samym zostały spełnione cele jakie przyświecają idei Programu Bardzo Młoda Kultura.

Ponadto jak wynika z informacji uzyskanych w trakcie Ogólnopolskiej Giełdy Projektów (Rzeszów 23.-25.09.2024), a w tym podczas spotkania studyjnego w siedzibie Operatora regionalnego w województwie podkarpackim, tj. Centrum Kulturalnym w Przemyślu (23.09.2024) można stwierdzić, że wszystkie 14-ście inicjatywy zrealizowane w ramach BMK w 2024 r. na Podkarpaciu były inspirowane wynikami diagnoz podkarpackich animatorów i edukatorów kulturowych dotyczących rzeczywistych potrzeb w zakresie partycypacji w kulturze, a uczestniczącej w nich młodzieży zapewniono przemożny wpływ na ich zawartość treściową i stronę techniczno-organizacyjną.

Notka metodologiczna

W ramach ewaluacji o charakterze lokalnym zgodnie z wytycznymi zostały przeprowadzone dwa spotkania w formie warsztatów dla młodzieży. Warsztaty te w swojej specyfice były zbliżone do zogniskowanego wywiadu grupowego (z ang. *Focus Group Interview* – FGI), przy czym w ich ramach pozostawiono młodym osobom większą niż w przypadku FGI swobodę w odniesieniu do omówienia wrażeń związanych z udziałem w inicjatywach zrealizowanych w ramach BMK.

Oba spotkania z młodzieżą odbyły się po zakończeniu realizacji inicjatyw. Pierwsze z nich odbyło się w Nowym Żmigrodzie, w dniu 17.10.2024 r. (inicjatywa pn. *Kultura nie gryzie...*). Wzięło w nim udział 6 młodych osób, i były to 4 dziewczęta w wieku 15-18 lat oraz dwóch chłopców w wieku 15 i 18 lat. Natomiast w drugim spotkaniu, zorganizowanym w Jarosławiu w dniu 18.10.2024 r. (inicjatywa pn. *Z historią w tle...*), wzięło udział 4 młodych osób, w tym 3 dziewczęta i 1 chłopiec. Ze względu na kwestie natury osobistej w dniu warsztatu nie mogły przybyć dwie osoby, które wcześniej wyraziły gotowość do uczestniczenia w badaniach, i w związku z tym informacje od nich zebrano za pomocą Internetu (w tym od jednej dziewczyny i jednego chłopaka). Ogółem w badaniach w tej grupie respondentów dziewczęta były to osoby w wieku 16-18 lat, a chłopcy w wieku 18 lat.

U podstaw wyboru powyższych inicjatyw (dobór celowy) znalazły się takie kwestie (tzw. zmienne niezależne) mające swoje konsekwencje dla poziomu uczestnictwa w kulturze jak:

1) wielkość miejscowości, w której została zrealizowana inicjatywa, tj. duża i mała miejscowość (Jarosław – 35 298 mieszkańców oraz Nowy Żmigród – 8 631 mieszkańców*);

2) typ miejscowości – miasto i wieś (Jarosław – miasto w Polsce, w województwie podkarpackim, siedziba powiatu jarosławskiego oraz gminy wiejskiej Jarosław oraz Nowy Żmigród - wieś w Polsce położona w województwie podkarpackim, w powiecie jasielskim, w gminie Nowy Żmigród);

3) położenie i skomunikowanie drogowe miejscowości – Jarosław – miasto położone ok. 64 km od Rzeszowa, tj. stolicy Podkarpacia położonej w centrum województwa podkarpackiego (połączenie autostrada A4); miasto leżące w odległości ok. 36 km od Przemyśla, czyli drugiego miasta pod względem wielkości w województwie (połączenie trasą A4 i DW 77 albo DK 881) i Nowy Żmigród – wieś położona ok. 83 km od Rzeszowa (połączenie drogami DK 988 oraz trasą wyznaczoną przez drogi DK 884 – fragment S19 i DK 993); wieś leżąca ok. 13 km od Dukli, 18 km od Jasła, ok. 25 km od Krosna i ok. 29 km od Gorlic).

Powyższe zmienne (kryteria doboru próby) uwzględniono w celu uzyskania tzw. typologicznej reprezentatywności wyników badań,** tj. uzyskania różnorodności tzw. materiału badawczego (zróżnicowanych opinii) oraz dążenia do pozyskania możliwości – nawet jeśli w pewnej mierze ograniczonej ze względu na zastosowany rodzaj doboru próby – uogólnienia otrzymanych rezultatów na większe zbiorowości.

* Dane na podstawie: Bank Danych Lokalnych, Stan ludności na dzień 31.12.2023 r. <https://bdl.stat.gov.pl/bdl> (Dostęp: 25.10.2024)

** Por. S. Nowak, *Metodologia badań socjologicznych*, Warszawa 1970, s. 304-306.

Aneks

GOK, Nowy Żmigród, 17.10.2024

JOKiS, Jarosław, 18.10.2024

Operator regionalny
Programu Bardzo Młoda Kultura
w województwie podkarpackim

**CENTRUM KULTURALNE
w Przemyślu**

Instytucja Kultury Województwa Podkarpackiego

ul. Stanisława Konarskiego 9
37-700 Przemyśl
tel./fax 16 678 20 09
e-mail: ck@ck.przemysl.pl